

Notes sobre el perfet perifràstic català,

per M. DE MONTOLIU.

Les formes més antigues de l'actual perfet perifràstic català són les següents:

I	{	vaig cantar	vam	cantar
		vas »	vats, vau	»
		va »	van	»

Les formes més modernes, avui generalment usades en el dialecte central de Barcelona, són les següents:

II	{	vaig ¹ cantar	vàrem ³	cantar
		vas ² »	vàreu ⁴	»
		va »	varen ⁵	»

Les formes amb *r*, com és sabut, són analògiques. La influència analògica dels perfets dels verbs en *-ar* començà per manifestar-se en la tercera plural, que es convertí de *van* en *varen*, i l'analogia es contaminà seguidament a la primera i segona plurals (*vàrem*, *vàreu*) i, finalment, a la segona singular (*vares*), acabant per rossegar la primera singular (*vàreig*).

Les formes *vai*, *vem* són variants vives en alguns dialectes.

1. Li fa concurrència la forma *vàreig*.
2. Li fa concurrència la forma *vares*.
3. Li fa concurrència les formes *vam* i *vem*.
4. Li fa concurrència la forma *vau*.
5. Li fa concurrència la forma *van*.

Aquest perfet perifràstic viu en tots els dialectes de Catalunya, Mallorca, Rosselló,¹ València,² i Alguer (Sardenya).³

L'antiguitat d'aquest perfet perifràstic és considerable. El trobem sovint en els textos del segle XIV (Cròniques d'En Muntaner, Desclot, Pere III, etc.) i encara és més freqüent en els del segle següent (Boades, *Tirant*, etc.), amb la particularitat, que ja des d'En Muntaner, i cada cop amb més freqüència, surten les formes analògiques amb *r* : *vareu* i les altres.⁴ En R. Lull⁵ i en la *Crònica* d'En Jaume I⁶ surt esporàdicament en sa forma primitiva, i això provaria que en el segle XIII no era encara molt generalitzat son ús literari.

Quin és l'origen del perfet perifràstic català? Abans d'entrar en la discussió d'aquest tema, volem fer esment de les teories sustentades per dos gramàtics catalans, el P. Nonell⁷ i Mn. Grandia⁸. El primer pretén que les formes perifràstiques del present deriven d'una antiga conjugació perifràstica amb el verb *fer* o *far* i l'infinitiu. Així, doncs, *vaig*, *vas*, etc., no serien més que transformació fonètica de *faig*, *fas*, etc. El P. Nonell ha tingut la paciència de reconstruir amb textos literaris antics tota una pretesa conjugació perifràstica amb *fer* + infinitiu. Però els exemples aduïts no proven absolutament la seva tesi. En tots ells el verb *fer* té una valor causal o d'acció, independent del sentit propi de l'infinitiu que acompanya, el qual moltes vegades se troba substantivat, no arribant en cap cas a aquella perfeta fusió de sentit dels dos elements que és la condició indispensable per a qualificar de *perifràstica* qualsevol forma complexa d'expressió. Aquells exemples com *al anar que nos faem*, *al recullir que's faeren*, etc., tan abundants en les Cròniques d'En

1. K. Salow : *Sprachgeographische Untersuchungen über den östlichen Teil des Katalanisch-Languedokischen Grenzgebietes*, § 135.

2. P. Barnils : *Die Mundart von Alacant*, pàg. 81.

3. Morosi : *L'odierno dialetto catalano di Alghero* (Miscellanea Caix-Canello, pàg. 322).

4. Exemple : *lo qual vos vareu menysprear*. Boades, *Feyts*, 329.

5. *Adonchs lo va baysar*. (*Desconhort*. Estrofa LVII. Ed. Rosselló: *Obres rimades*).

6. Respecte al seu empleu en la *Crònica* d'En Jaume I, vegi's ço que diem més endavant.

7. *Anàlisis morfològic de la llengua catalana antiga*, pp. 70 i segs.

8. *Gramàtica etimològica catalana*, pp. 107, 108, 110, 111.

Jaume I i d'En Muntaner, que cita el P. Nonell, no poden ésser preses seriament com formes perifràstiques.

Mn. Grandia¹ refuta amb bons arguments les teories del P. Nonell, mes per a proposar a la vegada una hipòtesi encara més fantàstica que la d'aquell. Segons ell, les formes *vaig, vas, etc.*, del perfet perifràstic, són derivades del perfet del verb llatí *habere*: *habui, habuisti, etc.* (!!). Inútil és dir que no prova en absolut una tan gran absurditat fonètica.

L'explicació del perfet perifràstic és corrent entre els romanistes. Les formes de les tres primeres persones del perfet perifràstic català són les del present d'*anar*: *vaig, vas, va*, acompanyades de l'infinitiu del verb respectiu. Les tres persones restants són degudes a la influència analògica de les tres primeres.

Al principi existia en català i en altres llengües romàniques una conjugació completa perifràstica amb el verb *anar* i l'infinitiu. Restes d'aquesta antiga conjugació les trobem en formes aïllades dintre d'antics textos catalans del segle XIII. En la *Crònica* d'En Jaume I hem dit que sortia esporàdicament el perfet perifràstic català actual. Citarem un dels rars exemples que en la *Crònica* es troben: *e van ferir en la devantera los nostres als sarrains e obriren-los.*² Però hi ha motiu per a dubtar si en aquest passatge el nexa *van ferir* té valor i sentit de passat o si no és encara una mostra de l'antic present de la conjugació perifràstica amb el verb *anar* + inf. Sembla confirmar el sentit de passat, en aquest exemple, el fet de seguir immediatament el perfet *obriren*. Però això no basta per a decidir la qüestió, perquè podria tractar-se en aquest exemple d'un cas de «present històric» que, com és sabut, amb tanta facilitat i freqüència es barreja i alterna amb el perfet en la narració de fets del passat. Ens inclina decididament a considerar aquest exemple com un cas de present perifràstic el fet d'existir en la mateixa *Crònica* nombroses mostres de perfet perifràstic format no amb el present d'*anar* (*vaig, vas, etc.*), com passa amb l'actual, sinó amb el perfet d'aquest mateix verb. Vet-aquí alguns exemples: *Barthomeu Esquerdo aná 'l ferir del collel denant nos*

1. *Loc. cit.*

2. Exemple citat per P. Fabra en sa *Gramàtica de la lengua catalana*, pàg. 140 (Nota).

(§ 123). *Anam-lo pendre pels cabells* (Ibid.). *Anam-nos deportar fora la ost* (§ 168). *E anam passar Albalat* (§ 188).

Atribuim als tres últims exemples que porten la forma *anam* el sentit de perfet, per més que aquí també, com en l'exemple anterior *van ferir*, podria veure's un sentit encara no destruït de present històric, perquè *anam* es comú al present i al perfet de l'antic verb *anar*. Sia com sia, la presència de aquestes formes perifràstiques en la *Crònica* demostra que en aquella època era encara viva la conjugació perifràstica d'*anar* + inf. I encara ens ho acaba de confirmar altre exemple del mateix llibre: *E cridaren tots a una vou : Anem barrejar la casa de Gil Dalaçó*, en el que el nexa *anem barrejar* ens ofereix la forma perifràstica del present de subjunctiu. Podrà objectar-se que pot molt ben ésser que en aquests exemples no hi hagi cap perífrasi, sinó pura i simplement el verb *anar*, amb valor propi i independent, i amb sentit incoatiu modificador de l'acció de l'infinitiu que el segueix. Però ens obliga a no acceptar aquesta hipòtesi la presència, en la mateixa *Crònica*, d'exemples com *nostra uolentat era que anassem a setiar lo Pug de Cebola* (p. 250), *anaren-se'n a menjar* (p. 360), *anar a estar, iré a estar* (p. 457), etc., els quals proven que quan *anar* tenia sentit independent de l'infinitiu que seguia, se solia en el llenguatge d'aquell autor interposar la preposició *a* entre la forma d'*anar* i l'infinitiu, tal com se fa en el llenguatge viu actual.

Així, doncs, la primitiva conjugació perifràstica catalana d'*anar* + inf. està representada en els exemples esmentats per l'indicatiu present *van ferir*, pel perfet *and'l ferir*, *anam-lo pendre* (si aquest no és més aviat un present) i pel subjunctiu present *anem barrejar*.

Un altre text català ens presenta mostres curioses d'aquesta antiga conjugació perifràstica que afectava segurament a tots els temps del verb. En el conte *L'amant, la femme et le confesseur*, publicat per En Morel-Fatio en ses *Mélanges de Littérature catalane*,¹ se llegeixen aquests versos: *e mantinent s'anech levar* (281); *e mantinent s'anech baxar* (373); *e con axí m'anech lexar* (810), que ens ofereixen la tercera persona singular del perfet perifràstic amb *anar* en sa forma provençalitzada.

1. *Romania*, X, 517.

I, finalment, tenim un testimoni encara vivent d'aquestes primitives formes del perfet perifràstic en una part de les que encara avui se conserven en el dialecte d'Alguer : *vac, vas, va cantar, anam* (per *vam*), *anau* (per *vau*), *van anar*.¹

Mes les mostres d'una conjugació perifràstica completa amb *anar* + infinitiu són encara més nombroses en els antics textos provençals i castellans, els quals al mateix temps proven la gran extensió que antigament havia tingut aquesta conjugació perifràstica en les llengües hispàniques i occitàniques.

En la *Crestomatia* de l'antic provençal d'Appel hi ha una pessa (núm. 9), extreta de l'*Evangelí de l'Infant Jesús*, particularment rica de formes perifràstiques amb el verb *anar* + inf. Heus-les aquí:

Trastug ensemps s'en van anar vas lur hostal... (vers. 25); *A la porta vay encontrar* (50); *E l'escola vai li sonar e pueis li vai demandar* (53, 54); *Lo massip tenheire vai dir* (75); *A la porta vau encontrar* (78); *Et ieu tantost vau li sonar* (81); *Puis lo maistre vai demandar* (97); *La un dels tenheires va dir* (125); *E'ls massip tenheires van dir* (139); *D'aquí s'en van tantost partir* (163); *Devant Josep s'en van venir* (164); *Jozep lor va dir que queron* (166); *Jozep al tenheire va dir* (173); *Id* (181); *A la tencharia van venir* (190); *D'aquí s'en van tantost partir* (181); *E'l tenheire va regardar* (200).

La conjugació del verb perifràstic provençal està representada en aquest text per l'indicatiu present, primera persona singular (*vau* + infinitiu), la tercera persona singular (*va* o *vai* + infinitiu) i la tercera persona plural (*van* + infinitiu). Hem dit que el sentit d'aquestes formes és de present, perquè encara que sembli que no hi hauria dificultat en interpretar-les en sentit de passat com les formes actuals catalanes, ens ho impideix la presència en el mateix text d'exemples com : *E'l maistre de la tencharia anet dir a sa companhia* (16); *En l'obrador anet trobar* (38); *Et anié 'l desse demandar* (82); *A sel que l'anet encontrar* (98), que proven que per a fer el perfet perifràstic se servien no del present del verb *anar* (*vaiç, vas, va*, etc.), sinó del perfet (*ané, anist*, etc.). Aquestes dades ens permeten deduir que també en aquest dialecte provençal, com

1. Morosi : *Loc. cit.* També es pot admetre que aquest perfet perifràstic algerès és l'antic present perifràstic que ha adquirit el sentit de perfet.

en els exemples anteriors catalans, al costat de la conjugació ordinària n'existia una altra de perifràstica completa amb els temps respectius del verb *anar* + infinitiu.

Altres textos antics provençals ens permeten descobrir altres temps d'aquesta antiga conjugació perifràstica. Estem segurs que d'una investigació minuciosa resultaria el descobriment en nombrosos textos antics provençals de tota o quasi tota la conjugació perifràstica. En la citada *Crestomatia* d'Appel trobem aquests altres exemples: *E sa boca es tan plasens que par, qui ben la vol garar c'adés diga c'om l'an baisar* (*Jaufre*, vers 132, pàg. 16), on tenim la tercera singular del present de subjunctiu (*an baisar*); *Fora al peiró on ela 's vai sezer* (Pessa núm. 34, vers 33), on tenim la tercera singular del present d'indicatiu (*vai sezer*); *Ja non aion paor alcays ni almassor quel abat ni prior no s'anon envazir* (Pessa núm. 76, vers 46 i segs.), on veiem la tercera plural del present de subjunctiu (*anon envazir*).

Els exemples següents són presos de la *Clerggie de Discipline*, d'En Pere Alfonso, publicada recentment per Duca min: *Baly demandar perque era tant hastat de anar en cambra* (21, 5); *Un gentiu yoen la ba bedé, lo cau amet aquesta dona* (25, 12); *Abans que ne prengos anet querre conseilh deu plus sabi home* (27, 26); *De un home qui anet bendenihar* (114, 10). En aquests exemples tenim les formes del present d'indicatiu tercera persona (*Ba demandar, ba bedé*) i del perfet tercera persona singular (*anet querre, anet bendenihar*).

En el *Voyage au Purgatoire de St. Patrice*, text languedocià del segle xv, publicat per Jeanroy i Vignaux trobem els següents exemples: *me van amonestar* (linia 395); *van respondre* (426, 516, 1015); *van me dire* (965, 1017); *et yeu me vau seyre* (479); *e van la tot pessejar* (1606); *e van dire alcús* (1200), etc., on tenim diverses formes del present perifràstic.

El perfet perifràstic viu encara en els dialectes bearnesos segons testimoni de Luchaire¹ i en els dialectes valdesos, segons testimoni de Morosi.² Pel que es refereix als dialectes bearnesos s'ha de fer constar que la forma perifràstica del perfet (present antic peri-

1. *Études sur les idiomes pyrenéens*, 357.

2. *Loc. cit.*

fràstic?) se troba ja en antics documents : *ba escriber, ban dar, va espiar, bas yetar*;¹ *lo beguer de Pardies ba entrar a l'hostau, e ba prener lo criminalh, e bau meter...*², exemples aduits pel mateix Luchaire en l'obra més amunt esmentada. Fem, per últim, constatar que el bearnès, al costat d'aquesta i altres notables semblances amb el català, té la molt interessant de fer acabar en *-á* la tercera del singular del perfet de la primera conjugació en lloc de fer-ho en *-et* com els dialectes provençals restants i els del nord de la Gascunya.³

Encara més completament potser podem reconstituir l'antigua conjugació perifràstica castellana amb el verb *ir* (en el qual hi ha barrejades formes de *vadere, ire* i *esse*), servint-nos també de textos antics. Hem fet col·lecció de formes perifràstiques en el *Cantar del Mio Cid*.⁴ Veus-aquí alguns dels exemples trobats:

Lléganle todos, la manol van besar (298). *El Çid a doña Ximena ivala abraçar, Doña Ximena al Çid la manol va besar* (369). *Al Çid beso la mano, la seña va tomar* (692). *Vieronlo las arobdas de los moros, al almajalla se van tornar* (694). *Vo meter la vuestra seña en aquella mayor az* (706). *A Mynaya Albarfanez yval dar el cavallo* (752). *El rrey Fariz en Teruel se fué entrar* (773). *Luego se levantaron iffantes de Carrion. Ban besar las manos al que en ora buena nació* (2091-93), etc., etc.

Amb aquesta serie de formes podem reconstruir part de l'antigua conjugació perifràstica castellana amb el verb *ir*. Indicatiu present : *vo meter, va besar, van besar*. Imperfet indicatiu : *iba dar*. Perfet indicatiu : *fué entrar*.

1. *Récits d'Histoire Sainte en béarnais* (t. II, pp. 18, 26, 32).

2. *Actes des Basses-Pyrénées* de 1345, citats per Luchaire.

3. Suchier : *Die französische und provenzalische Sprache* (Grundriss, I, 759).

En la Crònica provençal *Philomena* surt la forma perifràstica, com se fa notar en la *Histoire littéraire de la France* (XXI, 377) : *elh lor va dir; elh lor va demandar; los van auvir*. L'autor anònim que dona compte d'això, creu que el llenguatge de la Crònica és dialecte de Narbona i que l'època és vers el final del segle XII o principis del XIII. Com nota curiosa fem constatar que segons Littré (*Hist. lit. de la France*, XXII, 177) en el poema provençal de *Girart de Rossillon* s'usa un perfet perifràstic amb l'auxiliar *enquest* o *requet* + infinitiu : *Sobre Girart enquest a cavalgar; So que mandava Charles enquest a dir*.

4. Ed. Menéndez Pidal.

Així, doncs, reconstruint la primitiva conjugació perifràstica catalana amb *anar* + infinitiu en els dos temps de present i perfet indicatiu (i escollim aquests dos temps perquè ens serviràn per a la nostre explicació), tindrem les formes següents:

Present indicatiu

(forma simple)

cant	cantam
cantes	cantats
canta	canten

Present indicatiu

(forma perifràstica)

vau cantar	anam cantar
vas cantar	anats cantar
vaí (va) cantar	van cantar

Perfet indicatiu

(forma simple)

canté	cantam
cantist	cantás
cantá	cantaren

Perfet indicatiu

(forma perifràstica)

ané (aní) cantar	anam cantar
anist cantar	anás cantar
aná cantar	anaren cantar

Les formes del perfet ja en temps antic mostraren en català la tendència a caure en desús, fenòmen molt general en les llengües, degut a una evolució vers la simplificació i a la unitat, a la qual s'oposava l'heterogenia multitud de les formes del perfet, sobretot de les dels perfets nomenats forts. Aquesta tendència a deixar caure els perfets antics no s'ha manifestat solament en català. En Meyer-Lübke¹ així ho fa constar : «Aquest temps, el perfet, ha

1. *Gram. der roman. Sprachen*, III, 125.

desaparegut en general de la llengua viva... Sa existencia es purament literaria, lo qual té com efecte natural el comunicar fàcilment una certa indecisió al seu ús». El perfet s'ha perdut sobretot en els dialectes de Venecia, Lombardía, Piemont, Saboia, Del-finat, Suissa romana, Lorena meridional, part de Bèlgica, Picardía i en el parlar popular de París.

Mes per a poder desaparèixer havia de tenir un substitut. I així com alguns dialectes han suplít sa pèrdua amb l'empleu de les formes del present i de l'imperfet i de les perifràstiques amb l'auxiliar *haver* o *ser*, en català la substitució que afavorí aquesta tendència a desaparèixer, fou trobada en el present perifràstic de *anar* + infinitiu, (vegi's la seva conjugació en el quadro anterior), restant la forma simple del present intacta en son sentit originari. Així, doncs, el traspàs del sentit de present al de perfet realitzat en les formes perifràstiques del present de *anar* + infinitiu, fou per un costat ocasionat per la pèrdua dels perfets antics i per altre afavorit per l'existència d'una doble forma de present (simple i perifràstic). No hi ha que dir que l'antiga forma del perfet perifràstic (*ané cantar*, *anist cantar*, etc.) sofrí la sort a que el condemnava la tendència general dels perfets antics a desaparèixer.

Hem de senyalar encara dues noves causes o circumstancies favorables que han pogut influir en aquest traspàs de sentit que estudiem. En primer lloc, facilità segurament aquesta transformació del present perifràstic en perfet la circumstancia d'ésser en català iguals en el present i en el perfet del verb ANAR les primera i segona persona del plural : *anam*, *anats*. I en segón lloc, afavorí aquesta evolució de sentit el fet d'usar-se molt sovint l'un al costat de l'altre en la narració el present de sentit històric i el perfet, ço que en el cas d'emplear-se les formes perifràstiques del present, donà lloc a que aquestes sofrissin una contaminació del sentit de perfet. Recordem l'exemple ja esmentat de la *Crònica* d'En Jaume I : *van ferir... los nostres als sarrains e obriren-los*.

Com fa constar el mateix Meyer-Lübke,¹ *ire* o *vadere* amb infinitiu tingué al principi una valor incoativa i encara la conserva en certes llengües. Però amb el temps se produí una debilitació d'aquest

1. *Loc. cit.*, III, 343.

sentit incoatiu i derivà cap al sentit de futur, com passa amb el francès *il va mourir*, etc. En l'antic provençal, com ho demostren els exemples més amunt esmentats i en l'antic castellà igualment, les formes del verb *anar* (*ir*) van fondre's d'una manera perfeta amb l'infinitiu que el seguia. Però el català seguí encara més endavant en l'evolució, i el present d'*anar* amb infinitiu ha acabat per assumir el sentit d'un pretèrit històric. El punt de partida és la significació incoativa; «però mentres en francès aquesta evolució al sentit de futur i per consegüent allò que no és acabat és considerat com encara no existent, en català, al contrari, una acció en principi de la qual es posat particularment de relleu, és representada per aquell que parla com passada respecte al moment en que l'executa».

Tal és l'enginyosa explicació de Meyer-Lübke. Nosaltres ens permetrem afegir, solament, que la raó de la diferencia d'aquesta evolució entre el provençal, que romangué fidel a la fusió perfeta entre els dos elements de la conjugació perifràstica, i el català, que derivà el present d'aquesta conjugació cap el sentit de passat, la veiem en el fet que el català deixà desaparèixer les complicades formes de l'antic perfet que tingué necessitat de substituir, mentre el provençal ha conservat amb tota fidelitat el perfet llatí. Afegirem, també, l'observació que el sentit de futur desenrotllat pel francès modern en el nexa d'*anar* (*aller*) + infinitiu, també el posseeix el català, com el castellà, mitjançant la intercalació de la preposició *a* entre els dos elements: *va a ploure*, *va a llover*.

En virtut de l'evolució de sentit esmentada, el perfet perifràstic català fou el següent:

vaig cantar	anam cantar
vas cantar	anats cantar
va cantar	van cantar

Aquesta forma hipotètica del perfet perifràstic del català més antic coincideix com pot veure's amb el que és encara vivent en el dialecte català d'Alguer. (Vegi's pàg. 76.)

Restava encara per cumplir-se una última evolució per a arribar a la conjugació de l'actual perfet perifràstic català en sa forma I. (Vegi's pàg. 72.) En el canvi del sentit de present al de passat, i tal vegada com una de les causes circumstancials d'aquest mateix

canvi, tingué lloc la pèrdua en la consciència popular de la independència de significació dels dos elements que formen el nexse verbal i es va arribar a un punt en que *va venir*, p. e., valgué com una sola paraula. Davant d'aquesta fusió perfecta d'ambdós elements en la consciència popular, aquesta no podia comprendre ni tolerar diferències radicals entre persona i persona del perfet perifràstic i son instint de nivellació actuà altre cop i creà les formes analògiques *vam, vals (vau)* i oblidà les primitives *anam, anals (anau)* que pertorbaven la unitat i fusió de sentit entre els dos elements, a la qual s'havia arribat en les quatre persones restants.

Així quedà definitivament format el modern perfet perifràstic català:

vaig cantar	vam cantar
vas cantar	vam cantar
va cantar	van cantar

La ulterior influència analògica ja indicada al principi del nostre treball, que convertí *van* en *varen*, seguint després *vares, varem, vareu* i per últim *vareig*, arribà a son total compliment fins rossegar la única forma que havia restat intacta del contagi de la *r*: *va*. Això passà en el dialecte d'Alger, on també viu la conjugació *var, varas, vara, varam, vareu, varan*.¹

L'evolució del sentit de present al de passat en les formes perifràstiques del present indicatiu, que fou un dels resultats de la pèrdua de les formes legítimes del perfet llatí, ens la revela encara un altre detall: això és, el cas invertit d'haver adquirit sentit de present algunes de les formes dels antics perfets forts en *-c -g*, única circumstància que els permeté sobreviure al naufragi general. Aquí es veu la llista de la major part de les formes catalano-provençals d'antics perfets que avui han passat a ésser en català *primeres persones* del singular del present d'Indicatiu:

1. Morosi: *Loc. cit.*

Antic Perfet Indicatiu.
Primera persona singular
(avui del Present Indicatiu)

estic (estec)
visc (vesc)
tinc (tenc)
vinc (venc)
valc
dolc
jac (jec)
ƿuc (per ƿoc)
moc
coc
conec (per conoc)
dec
sec
bec
ƿloc¹
hac, hec (de haic)
crec (de credec)²
estic (de estec)
caic (de caec)

Antic Present Indicatiu.
Primera persona singular
(avui perdut)

estauc, estau
viu
tenh (a vegades tenc)
venh (a vegades venc)
val
doll
jas
ƿosc o ƿusc
mou
cou
conosc
deig, dei
seu
beu
ƿlou
haig, hai (també actuals)
creu
estau
cau

Així, doncs, la pèrdua de la conjugació del perfet llatí en llavis del poble se reflectí en un creuament desigual entre els sentits del passat i del present. El passat donà al present aquesta serie de formes en *-c*, de la llista anterior, tan fecundes en la morfologia del verb català modern; i a son torn el present donà al passat tota sa conjugació perifràstica amb *anar* + infinitiu.³

1. Desusat, però si s'emplea sona així segons el subj. *ƿlogui*.
2. Aquest i els següents substituïnt als perfets en *-et* comuns al provençal, si no es tracta més aviat de perfets forts específics del català.
3. En el *Grundriss* (I, 873) tractant d'aquests perfets en *-c*, se diu que segurament influïren en la formació de les primeres persones singulars del Present Indicatiu en *-c*. Repassant la llista anterior, ens podem convèncer que foren formes íntegres d'aquests perfets perduts les que passaren a ésser les formes de la primera del singular del present, les quals van fer oblidar les antigües.